

Література

1. Берталанфи Л. фон. Общая теория систем — критический обзор / Л. фон. Берталанфи // Исследования по общей теории систем: Сборник переводов / Общ. ред. и вст. ст. В. Н. Садовского и Э. Г. Юдина. — М.: Прогресс, 1969. — С. 23-82.
2. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С.Ф. Покропивного. — К.: КНЕУ, 2003. — 608 с.
3. Ильященко С.Н. Оценка составляющих экономической безопасности предприятия / С.Н. Ильященко // Проблемы обеспечения экономической безопасности: матер. междунауч.-практич. конф. Донецк: РИА ДонНТУ — 2001. — С. 175.
4. Забродский В. Теоретические основы оценки экономической безопасности отрасли и фирмы / В. Забродский, Н. Капустин // Бизнес-информ. — III. — 5-16. — 1999. — С. 35-37.
5. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. — №10. — 1998. — С. 48-52.
6. Плаксин В.И. Методология моделирования хозяйственных систем / В.И. Плаксин // Экономика Крыма. — №21. — 2007. — С. 6-10.
7. Плетникова И.П. Определение уровня и планирование ЭБП / И.П. Плетникова // Вісник технологічного університету Поділля. — №4(ч.2). — 2000. — С. 108-110.
8. Соловьев А.И. Экономическая безопасность хозяйствующего субъекта / А.И.Соловьев // Конфидент. — №3. — 2002. — С. 45-50.

УДК 336

Ніпіаліді О.Ю.,
к.е.н., доцент кафедри
Тернопільський національний економічний університет

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання вимагають критичного перегляду методології та методик проведення аналізу фінансового стану підприємства, що пов'язано, насамперед, із змінами інформаційної бази. Основними її складовими вважаються дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно Закону України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, фінансова звітність — це бухгалтерська звітність, що містить відомості про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [1]. Одразу ж зауважимо, що це визначення є не зовсім точним для суб'єктів малого підприємництва і представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності, для яких національними положеннями (стандартами) встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати.

Слід відмітити, що в цілому визнаючи фінансову звітність основною складовою інформаційної бази аналізу фінансового стану підприємства, вітчизняні та зарубіжні вчені розглядають цю категорію по-різному (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи вчених до визначення поняття фінансової звітності в науковій літературі

Автор	Визначення
1	2
Н.Г. Горицька	Фінансова звітність — бухгалтерська звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан, результати його діяльності та рух грошових коштів підприємства на певну дату (за звітний період).
Г.М. Давидов	Бухгалтерська звітність містить у собі дані про господарські засоби, їх джерела, фінансові результати та фінансово-майновий стан підприємства
Г.П. Журавель	Фінансова звітність повинна надавати інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому стані підприємства
Б. Нідлз	Фінансова звітність представляє собою найважливіший спосіб періодичної презентації обличчя фірми поза її межами

продовження табл. 1

1	2
В.В.Сопко	Фінансова (бухгалтерська) звітність підприємств являє собою систему узагальнюючих показників, які характеризують підсумки господарсько-фінансової діяльності підприємства за минулий період
Н.М.Ткаченко	Бухгалтерська звітність являє собою систему узагальнюючих показників, що характеризують підсумки господарсько-фінансової діяльності за минулий період

Найбільш вдалим, на наш погляд, є визначення, дане В.В.Сопком, який вважає, що фінансова звітність – це система узагальнюючих показників, які характеризують підсумки господарсько-фінансової діяльності підприємства за минулий період. На його думку, фінансова звітність містить інформацію про результати господарської діяльності підприємства, яка потрібна акціонерам, інвесторам, банкам, державним фінансовим органам [5, 24].

Постановка завдання. Окремі автори ототожнюють поняття фінансова і бухгалтерська звітність. Поняття бухгалтерська звітність в буквальному розумінні слова може включати і звітні форми структурних підрозділів (наприклад звіт касира чи матеріально-відповідальної особи, завідувача складом тощо), тому доцільніше вживати термін „фінансова звітність”.

Варто зазначити, що ринкові умови ставлять свої вимоги до фінансової звітності. У зв'язку з цим, ця складова інформаційної бази аналізу фінансового стану постійно удосконалюється.

Виклад основного матеріалу досліджень. Як відомо, перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку був передбачений Указом Президента України від 23 травня 1992 р. Проте фактично виконання цього завдання розпочалося з 1 січня 1998 р. при переході на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку банківської системи. Наступним кроком стало затвердження Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в 1999 році.

Ці заходи, на думку багатьох вчених, були пов'язані з необхідністю адаптувати вітчизняну звітність до міжнародних стандартів. Проте, як свідчать дослідження літератури й практики організації обліку в зарубіжних країнах, єдиної універсальної міжнародної системи обліку та звітності не існує.

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття відповідних рішень неупередженої інформації про фінансові результати діяльності та фінансового стану підприємства. Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” користувачами фінансової звітності є „юридичні і фізичні особи”. Залишається незрозумілим, кому необхідно подавати звітність і кого включати до переліку користувачів звітності. Даний стандарт не дає конкретної відповіді на це запитання. Водночас Міжнародні стандарти фінансової звітності конкретно називають користувачів: інвестори, робітники, позикодавці, постачальники, кредитори, покупці, урядові органи, громадськість. Затвердженням національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” практично не визначено також, які особи відповідають за складання й подання звітності [2, 7].

Таким чином, фінансова звітність, як основа інформаційної бази аналізу фінансового стану може бути видозмінена залежно від того, хто буде її користувачем (зарубіжні партнери чи внутрішні зацікавлені особи).

Обґрунтуванням цього висновку може також служити порівняння визначень принципів бухгалтерського обліку, які мають вирішальний вплив на зміст фінансової звітності.

Отже, вітчизняна фінансова звітність, як інформаційна база аналізу фінансового стану згідно Закону України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність” ґрунтується на таких основних принципах, як обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність доходів і витрат тощо [1]. Порівняння підходів до визначень вказаних принципів за міжнародними і національними стандартами бухгалтерського обліку свідчать про значні розбіжності у трактуваннях, що, на наш погляд, і зумовлює невідповідність статей і показників фінансової звітності вітчизняних суб'єктів господарської діяльності відносно зарубіжних.

Внаслідок дослідження складу вітчизняних і зарубіжних форм звітності можна провести їх порівняльну характеристику (табл. 2).

Зіставлення елементів фінансового звіту дозволяє зробити висновок, що за складом форм Україна наближається до вимог міжнародних стандартів, але за даними звітності, яка існує в Україні, неможливо відповісти на запитання, наскільки прибутковим може бути підприємство в умовах ринкових відносин.

В цілому практичний досвід проведення аналізу фінансового стану та дослідження тенденцій динаміки основних показників свідчить про те, що вітчизняній фінансовій звітності притаманні багато факторів, які мають спотворювальний і обмежуючий вплив на її застосування та розрахунок показників (додатковим викривляючим фактором при цьому виступають також інфляційні процеси). Найбільш суттєвими проблематичними факторами, на наш погляд, є історична сутність балансу (тобто це те, що в балансі відображена інформація про активи, капітал, зобов'язання на певну дату). Цей фактор має наступні негативні наслідки:

по-перше, неможливо вже якось виправити виявлені недоліки (бо факт відбувся);

по-друге, на підставі балансу та інших форм звітності можна робити висновки про фінансовий стан підприємства на момент складання звітності, хоч сам аналіз проводять у будь-який момент часу;

по-третє, відображення засобів й зобов'язань в даний момент часу (що впливає з історичної сутності балансу). Цей факт має негативний вплив на аналітичність і можливість здійснення факторного аналізу, адже баланс включає зведені дані на кінець звітного періоду, а не динаміку статей;

по-четверте, недостатнє відображення складових формування прибутку, як основної мети функціонування підприємства.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика складу бухгалтерських звітів України та закордонних фірм

Елементи річного звіту в Україні з 2000 року		Елементи річного бухгалтерського звіту закордонних фірм	
1	Баланс підприємства форма №1 – П(С)БО2 „Баланс” (наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 № 87, зі змінами і доповненнями)	1	Бухгалтерський баланс
2	Звіт про фінансові результати форма №2 – П(С)БО 3 „Звіт про фінансові результати”, (наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 № 87, зі змінами і доповненнями);	2	Звіт про прибутки і збитки
3	Звіт про рух грошових коштів форма №3 – П(С)БО 4 „Звіт про рух грошових коштів” (наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 № 87, зі змінами і доповненнями);	3	Звіт про рух грошових коштів
4	Звіт про власний капітал форма №4 – П(С)БО 5 „Звіт про власний капітал” (наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 № 87, зі змінами і доповненнями);	4	Звіт про зміни у власному капіталі
5	Примітки до річної фінансової звітності форма №5 (наказ Міністерства фінансів України „Про примітки до річної фінансової звітності” від 29.11.2000 № 302, зі змінами і доповненнями та П(С)БО 2, 3, 4, 5);	5	Пояснювальні примітки до звіту
6	Додаток до річної фінансової звітності „Інформація за сегментами” форма №6 – П(С)БО 29 „Фінансова звітність за сегментами” (наказ Міністерства фінансів України від 19.05.2005 № 412, зі змінами і доповненнями).	6	Висновок аудитора про правильність складання звіту
		7	Доповідь директорів (пояснювальна записка про діяльність корпорації (фірми))

Наведена абсолютна величина прибутку без показу витрат, обсягів реалізації та інших факторних показників не є такою, по якій можна зробити детальні висновки й пропорції, які б сприяли зростанню цього показника.

Досить цікавою і обґрунтованою, на наш погляд, є пропозиція ряду авторів розташувати статті пасиву балансу у порядку, що відображає наближення строку їх погашення. Чим довший строк, тим раніше повинно показуватися зобов'язання. Власний капітал доцільно відображати залежно від його постійності [2, 120].

Висновки з даного дослідження. Враховуючи вищезазначене, доцільно статті „Витрати майбутніх періодів”, „Доходи майбутніх періодів” і „Забезпечення майбутніх витрат і платежів” відображати в розрізі „довгострокові” та „короткострокові” і при цьому статтю „Витрати майбутніх періодів” згідно принципу розташування за ступенем ліквідності недоцільно показувати після оборотних активів.

Використання вказаних пропозицій дозволить легко унаочнити форму звітності, що дасть можливість швидко зробити проміжні висновки про фінансовий стан підприємства, а подальший аналіз сприятиме отриманню конкретних аналітичних обґрунтувань для прийняття відповідних управлінських рішень.

Література

1. Закон України від 16.07.99.р. № 996 – XIV „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, зі змінами і доповненнями.
2. Курсом реформ – облік 2000: Навчально-практичний посібник. Ч.11. – Дніпропетровськ : ТОВ „Баланс-клуб”, 2000. – 294 с.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 р. № 87 (із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 989 від 25.11.2002, № 868 від 14.12.2005, № 1213 від 19.12.2006, №1125 від 25.09.2009).

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 „Баланс”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 р. № 87.

5. Сопко В.В. Методика аналізу балансу підприємства / В.В. Сопко. – К. : Лоран, 1994. – 24 с.

6. Фінансова звітність: заповнюємо правильно / Редакційна колегія: Позов А.Х., Кузьмінський Ю.А., Воронова М.О. – Дніпропетровськ : Баланс Клуб, 2011. – 109 с.

7. Хомин П.Я. Звітність підприємств : навчальний посібник / П.Я. Хомин, Г.П. Журавель Г.П. – К. : ВД „Професіонал”, 2006. – 656 с.

8. Черниш С.С. Економічний аналіз : навчальний посібник / С.С. Черниш – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 312 с.

УДК 004:164

Черненко С.О.,
аспірант¹

ДВНЗ «Київський національний економічний
університету ім. Вадима Гетьмана»

ЗАСТОСУВАННЯ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОРТОВОГО ОПЕРАТОРА

Постановка проблеми. Глобальне бізнес-середовище, в якому діють портові оператори, стає все складнішим. В таких умовах портові оператори стикаються із проблемами недостатньої інформації для прийняття ефективних управлінських рішень та починають розуміти непередбачуваність поведінки суб'єктів господарювання, а відповідно і механізми контролю портового оператора, засновані на класичних причинно-наслідкових зв'язках вже не мають достатньої ефективності. В таких умовах невизначеності особливої актуальності набуває застосування штучних нейронних мереж, що спричиняється неповнотою інформаційного базису, суперечливістю даних та іншими факторами [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тема стратегічного управління портами та портовими операторами в науковій літературі розглянута в працях наступних авторів: Іванов Д.А., Лукінський В.С., Міротіна Л.Б., Сергєєв В.І., Ніколашин В.М., Альбеков А.У., Ніколайчук В.Е., Кальченко А.Г., Гаджинський А.М. тощо. В свою чергу, дослідженням теоретичних основ штучних нейронних мереж займалися Круглов В.В., Назаров А.В., Лоскутов А.І., Джонс Н.Т., Грицик В.В., Андерсон Д., Бішоп К. та інші. Проблеми застосування нейронних мереж в різних сферах логістики досліджували Єва Вілпу, Ксіао Шенглінг, Аліанна Марен, Їн Янлінг, Блінов Д.В., Семьонов І.О. тощо. Проте відсутність конкретних розробок в сфері застосування нейронних мереж в діяльності саме портових операторів спричинює актуальність досліджень в даній статті.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення комплексу завдань в діяльності портового оператора, що можна вирішити за допомогою нейронних мереж, а також побудова нейронної мережі для визначення складності замовлення портового оператора.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Закону України «Про морські порти України», портовий оператор - суб'єкт господарювання, що здійснює експлуатацію морського терміналу, проводить вантажно-розвантажувальні роботи, обслуговування та зберігання вантажів, обслуговування суден і пасажирів, а також інші пов'язані з цим види господарської діяльності [3].

Будучи особливою ланкою логістичних систем, портові оператори мають певні особливості: відсутність речової форми наданих послуг; створення додаткових логістичних витрат, які пов'язані із перетворенням матеріальних, фінансових, інформаційних потоків; прив'язаність до морського порту, до місця, де розташовані шляхи сполучення і є відповідні логістичні (наприклад, транспортні) підприємства; специфічний набір послуг, які надаються портовими операторами, що спричинено їх географічним розташуванням тощо. Сучасний морський порт – місцезона розташування портових

¹ Науковий керівник: Ситник Н.В. – к.е.н., доцент